

KIRGIZİSTAN SEÇİMLERİNİN KTR PRİME-TİME ANA HABERLERİNE YANSIYIŞI: 2007 PARLAMENTO SEÇİMLERİ ÖRNEĞİ¹

Kanışay MUKTAROVA

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü
ayganysh@gmail.com

Öz

Araştırmanın konusu, 2007 Parlamento seçimlerinin parti sistemiyle gerçekleştirilmesi ve bu seçime katılacak olan siyasi partilerin seçim kampanyaları sırasında KTR devlet televizyon kanalının prime-time ana haberinde siyasi partilerle ilgili haberlerin incelenmesidir.

Kırgızistan tarihinde Cogorku Keneş parti sistemiyle ilk defa 16 Aralık 2007'de seçilmiştir. Böyle bir seçimin ülke çapında ilk kez gerçekleştirilmesi bu seçimi diğer seçimlerden farklı kılmakla birlikte artık adayların kendi adına değil parti adına mücadele ederek partilerin yarışıyor olması ve tek partili iktidarın oluşumunu engellemede önem taşımaktadır.

Araştırmanın amacı, KTR devlet televizyon kanalının Ala-Too prime-time ana haberinde yer alan 2007 parlamento seçimiyle ilgili haberde seçime katılacak olan siyasi partilerle ilgili haberlerin tarafsız olup olmadığını tespit etmek, tüm ülke çapında yayın yapan tek devlet kanalı olarak siyasi partilere karşı davranış biçimini ortaya koymak, davranış farklılıklarını tayin etmektir. Bundan yola çıkarak ele alınan konuda yeni bulguları ortaya koymaktır. Dolayısıyla Ala-Too prime-time ana haberlerinin seçim öncesi 13 yayını ele alınarak seçime katılan 12 siyasi partiyle ilgili kısımları İçerik Analizi ve Söylem Analizi teknikleriyle incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Parlamento Seçimleri, Televizyon Yayınları, Prime-Time.

KTR PRIME-TIME NEWS COVERAGE ON KYRGYZSTAN ELECTIONS: ON THE CASE OF 2007 PARLIAMENTARY ELECTIONS

Abstract

The subject of the given research is analysis of coverage of the KTR State Channel Ala-Too news during the election campaign of the parliamentary elections 2007, which carried out according to the party system.

There never have been taken place parliamentary elections according to the party system before in Kyrgyzstan. It was realized on 16th December of 2007 for the first time in the history of country. This system prevents single-party governing and contender will attend as party representative.

The purpose of the research is to define the objectivity degree of informational coverage which oriented to political parties, taken part on parliamentary elections 2007. Also to define the position of the KTR State Channel against candidates of political parties.

To achieve this purposes were used the content and discourse analysis techniques on 13 series of pre-election Ala-Too news, which are included 12 participating political parties.

Keywords: Parliamentary Elections, Television Broadcasting, Prime-Time.

¹ Yazarn KTMÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı'nda tamamladığı Yüksek Lisans Tezinden uyarlanmıştır.

Giriş

İnsanlık tarihinde siyasetçilerle halk arasında iletişim, kendi döneminin şartlarına ve sunduğu olanaklara göre kurulmuştur. O günün şartları ve olanakları neyse o değerlendirilmiştir. Böyle olunca da ilk insandan bugüne kadar siyasal iletişim şekli değişmiş, yenilenmiştir. Sürekli değişen ve yenilenen siyasal iletişim şekli farklı bir hal almıştır. Günümüzde siyasetçiler ile halk arasındaki iletişim büyük bir çoğunlukla kitle iletişim araçları vasıtasıyla yapılmaktadır (Binark, 2007: 150-151).

Hiç şüphesiz tüm iletişim şekilleri içerisinde, en ideal olanı yüzyüze iletişimdir. Bununla birlikte yüzyüze iletişim her zaman ve her yerde mümkün olamamaktadır. Bu siyasal iletişim konusunda da aynıdır. Yüzyüze iletişimin bize sağladığı avantajların büyük bir kısmını televizyon sunmaktadır. Bilindiği üzere toplumda egemen sınıfların bağımlı sınıflar üzerinde egemenliklerini tesis etmeleri bir yandan devletin baskı aygıtları olan polis ve ordu gücü ile, bir yandan da Louis Althusser tarafından devletin ideolojik aygıtları olarak adlandırılan aile, eğitim, medya ve sendikal örgütlenmeler aracılığıyla gerçekleşir. Kültürel Çalışmalar yaklaşımından bakarsak, medyanın egemen sınıfları ve onların temsil pratiklerini dolaşıma soktuğunu, bağımlı sınıfların rızalarını kazanmaya çalıştığını söyleyebiliriz (Binark, 2007: 55).

Seçmenlerin tercihini etkileyen ve onların belirli bir parti veya adaya motive olmasını sağlayabilen propaganda ve iletişim faktörlerinden birisi olan seçim kampanyaları, özellikle parti bağlılığı zayıf veya kararsız kişilerde daha etkili olmaktadır. Siyasal parti bağlılıklarının giderek çözüldüğü günümüzde, seçim kampanyalarının önemi giderek artmakta ve seçmenlerin kampanya sırasında etkiye daha açık olması imkan dahilinde gözükmektedir (Kalender, 2005: 85).

Kitle iletişim araçları içinden televizyonun farklı bir yeri ve önemi vardır. Televizyon, diğer tüm iletişim şekillerinde olduğu gibi daha çabuk ulaşılabilmektedir. Diğer taraftan, televizyon mesajları, birden fazla duyu organına hitap edecek biçimde hareketli görüntüler yoluyla ulaşır. Dolayısıyla televizyon siyasal iletişimde büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Bu kolaylıklar hem seçim döneminde hem de seçim kampanya dönemlerinde yaşanmaktadır. Televizyon iktidarı belirlemede etken bir güçtür. Batı demokrasilerinde siyasal iletişimi sağlayan en önemli araçların başında televizyon gelmektedir (Can, 2005: 273).

Kırgızistan medyası, özellikle devletin kontrolündeki KTR televizyon kanalı 2007 parlamento seçimlerinde seçime katılacak olan siyasal partileri yansıtmakta kendi tutum ve davranışlarından yola çıkarak partilere karşı bir takım dengesizlikleri sergilemiştir. Ele alınan araştırmada devlet televizyon kanalının siyasi partilere karşı konumundan yola çıkarak oluşan seçim öncesi ana haberlerin içerikleri incelenmiştir.

Kırgızistan’da ele alınan konuda yapılan araştırmaların sayısı oldukça azdır. Seçim ncesi, seçim zamanı ve sonrasında yapılan incelemeler yerel araştırmacılar tarafından yabancı kurumların desteğiyle gerçekleştirmiş olduğu gözlemlenmektedir, ayrıca yabancı- bağımsız araştırmacıların yerel araştırmacı veya kurumların desteği sayesinde yapılmıştır; ‘Jurnalisti’ Toplumsal Birliğinin ABD’nin Kırgızistan’daki Eliliğinin finansal desteğinden yararlanarak Monitoring² yapmıştır. Bu araştırma Bişkek ve Oř şehirlerinde yayınlanan 45 gazeteyi, 12 elektronik medya, 6 İnternet sitesini ele almıştır. Araştırmanın sonucunda tüm medya araçlarının yasa dışı eylemde bulunduğu, partilere karşı istikrarsız davranışlar tespit edilmiştir.

SİAR Bishkek, M-Vector ve Marketing Service Bureau³ tarafından 2005’te Kırgızistan Parlamento seçimleri sırasında Exit-Poll yöntemiyle anket çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada da iktidarın kanuna aykırı davranışları ortaya konulmuştur.

European Network of Election Monitoring Organizations (ENEMO)⁴ Uluslararası Gözlem Misyonu tarafından 2007 Parlamento seçimleri 13 yabancı ülkeden gelen 20 kısa dönemli gözlemciler uzak bölgelerde propaganda faaliyetlerinin seçim gününde bile devam ettiğini ifade etmektedir. Özellikle iktidar merkezinden zakta kalan bölgelerde böyle bir durum söz konusudur.

Rusya’nın Gazeteciler Birliğine bağlı olan Ekstremal Gazetecilik Merkezi (EGM) tarafından Rusya’da geçen tüm seçimleri gözlemleyerek monitoring yapmıştır: ‘Devlet Duması seçiminde yaşandığı gibi Cumhurbaşkanlığı seçimleri sırasında da adayların medyada yansıtılmasında medyanın önyargılı olarak iktidar yanlısı olduğunu görmek mümkündür. Bu ise iktidarın etkili medya kuruluşlarını şiddetli olarak kontrolde tuttuğunun sonucudur’⁵.

Kırgızistan tarihinde Cogorku Keneş (Kırgızistan Parlamentosu) parti sistemiyle ilk defa 16 Aralık 2007’de seçilmiştir. Böyle bir seçimin ülke genelinde ilk kez gerçekleştirilmesi konunun yeni ve aktüel olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla seçilen konunun daha kimse tarafından incelenmediği düşünölmektedir. Konunun özėün boyutu olarak seçim öncesi 13 günlük prime-time ana haberlerinin tek tek içerik ve söylem analizi kurallarına göre incelenmesidir. Böylece siyasi partilerin seçim kampanyalarına Ala-Too haber programının ayırdığı enformasyon boyutu, zaman dilimi, mesaj şeklinin tespit edilmesiyle seçim haberlerinin ne kadar objektif olduğunun tespit edilmesiyle kalitatif bir yaklaşımla gerçekleştirilmesi medya ve seçim ilişkisiyle ilgili araştırmalara net ve açık kalitatif bilgilerin ışık tutacağı ümit edilmektedir.

² OO ‘Jurnalisti’, Monitoring Osveşeniya Predvıbornoy Kampanii v SMİ Kırgızskoy Respubliki, Bişkek, 2008

³ Uluslararası toplumsal ve pazarlama alanında araştırma ve danışma şirketleridir.

⁴ Avrupa Seçim İzleme Kurumu

⁵ <http://www.memo98.cjes.ru/?p=3&sm2=on&reports=200806>

KTR devlet televizyon kanalının Ala-Too prime-time ana haberinde yer alan 2007 parlamento seçimiyle ilgili haberde seçime katılacak olan siyasi partilerle ilgili haberlerin tarafsız olup olmadığını tespit etmek, tüm ülke çapında yayın yapan tek devlet kanalı olarak siyasi partilere karşı davranış biçimini ortaya koymak, davranış farklılıklarını tayin etmektir. Bundan yola çıkarak ele alınan konuda yeni bulguları ortaya koymaktır:

1. Kırgızistan bölgelerinin tümüne yayın yapabilen tek ve devlet kanalı olan KTR devlet televizyon kanalı seçim öncesi haberleri yansıtmada partilere karşı tarafsızlığını kaybetmiştir.

2. Kitle iletişim araçlarının kamuoyu düşüncesini manipüle etmesi demokratik enstitülerin formal olduğunu göstermektedir, dolayısıyla otoritarizmin (authoritarianism) varlığını gizlemektedir.

3. Seçmenlerin tek taraflı haberlerden korunmaması, alternatif enformasyon kaynağı olarak televizyon kanalının bulunmaması.

4. Ak – Col Halk Partisini KTR desteklediği için bilinçli olarak diğer siyasi partilerle ilgili haberlerin içeriği olumsuzlaştırılmıştır.

Ele alınan konuyu araştırmada Niceliksel araştırma yaklaşımını tutunarak İçerik Analizi ve Söylem Analizinin uygulanması uygun görülmektedir. Çünkü televizyon haberinin incelenmesinde ve yukarıda sözü edilen varsayım ve sorunlara çözümün bulunmasında uygun görülmektedir. Konunun öznesi olarak KTR televizyon kanalı, seçime katılan partiler ve seçmenler bulunmaktadır.

Dolaylı gözlem yöntemiyle kaynak taraması yapılarak konuyla ilgili bilgi ve veriler toplanmıştır. İçerik analizi ve söylem analizi metodlarıyla birincil kaynak sayılan KTR televizyon kanalının Ala-Too haber programının prime-time zamanındaki haberlerde yer alan siyasi partilerle ilişkin haberlerin deşifrelenerek ve görüntülerinin gözlemlenerek irdelenmesiyle elde edilmiştir.

Demokrasi Yolunda Kırgızistan

‘Kırgızistan - Demokrasi Adasıdır’ sözü Kırgızistan’ın ilk cumhurbaşkanı Askar Akayev tarafından Kırgız halkına emanet bırakılmıştır. SSCB yıkıldıktan sonra Askar Akayev’in başkanlığında bağımsızlığını kazanan Kırgızistan Cumhuriyeti bağımsızlık sonrasında da Akayev’in önderliğinde yoluna devam etti. Orta Asya’nın merkezinde diğer komşu ülkeler gibi Kırgızistan’ın ayakta kalabilmesi ve varlığını sürdürebilmesi açısından yeniden düzenlenmesi zorunlu olmuştur.

Bağımsız kalan diğer devletler gibi Kırgızistan Cumhuriyeti de yeni bir anayasa düzenleyerek yoluna devam etmiştir. Anayasanın ilk maddesinde Kırgız Cumhuriyetinin egemen,

üniter ve demokratik bir devlet olduğu açıklanmıştır. Anayasaya göre, ÷lkedeki devlet yapısının dayandığı egemenliğin tek kaynağı Kırgız halkıdır. Kırgızistan Cumhuriyetinin parlamentosu, devlet başkanı, hükümeti, devletin yapısı ve faaliyetleri, yürütme, yasama ve yargı organlarının kuruluğu ile çalışmaları anayasada ayrı ayrı belirtilmiştir. Vatandaşlar ile ilgili bölümde ise insan hakları ve özgürlükleri diğer devletlerde olduğu gibi çağdaş bir biçimde ele alınmış ve düzenlenmiştir. Vatandaşların hakları, özgürlükleri ve yükümlölükleri açık açık sırasıyla anayasada belirtilmiştir. Yeni anayasası ile bir hukuk devleti olarak kendisini yenileyen Kırgızistan Cumhuriyeti, Kırgız halkının devleti olarak yeni dünya düzeninde yerini almaya hazırlanmaktadır (Geçen, 2007: 80).

Diğer Türk Cumhuriyetleri'ne oranla daha küçük bir ÷lke olan Kırgızistan'da demokrasi yavaş yavaş rayına oturmaktadır. Sovyet sonrası dönemde zaman zaman çıkan iç karışıklıklar yeni rejimin önünde sorun olmuş, ama bunlar zamanla aşılmıştır. Bağımsızlık sonrasında Kırgızlaşma doğrultusunda yapılan atılımlarla, milli kültür doğrultusunda ÷lke içinde bir sosyal ve kültürel entegrasyon hedeflenmiştir. ÷lkede iktidar kavgası veren bölge grupları ÷lkede çok partili demokrasinin gerçekleşmesine katkıda bulunmuşlardır. ÷lke içinde bu grupların ve yeni kurulan siyasal partilerin fazlasıyla birbirleriyle çekişme içine girmeleri karşısında devlet başkanı Askar Akayev daha otoriter davranarak devlet gücünü kendi elinde toplamıştır, ÷lkede birliğin ve istikrarın sürdürebilmesi için devlet başkanının son zamanlarda daha otoriter tutumu içerisine girmiş olduğu malumdur. Demokrasi ve bağımsızlık konusunda deneyimsizlik, ÷lkeyi son on yılda önemli darboğazlara sürüklemiş ama zaman içerisinde bunlar aşılabilmektedir (Geçen, 2007: 81).

K. İsayev'e göre (İsayev, 2008: 50-53): SSCB sistemi yıkıldıktan 18 sene sonra Kırgız Demokrasisi tehlikeli bir duruma düşmüştür. Çünkü 2005 yılına doğru otoriter-aile yönetimi yer aldı. ÷lkedeki özgür ve adil seçimi amaçlayan seçim sistemi sürekli değişime uğramaktadır. Seçimin sosyal değer – vatandaşların siyasi açıdan oluşmasının bir yolu, sivil toplumun kendini düzenleyebilmesi demektir. Bu ise toplumsal, gerçek ve tam olarak vatandaşların devletin teşkil edilmesine katılım alışkanlığını işleyip çıkması anlamına gelmektedir. 2004 yılındaki seçimlerden itibaren seçim sisteminin Kırgızistan'daki durumunun çok ağır olduğunu post-seçim sosyal sorgulama araştırmalarından belli olmuştur.

İsayev'e göre anket sorularına cevap veren 2000 vatandaşın % 45.9 ÷lkedeki demokrasi gelişimiyle tatmin olmadıklarını belirtiyor, sadece %3.4'ü demokrasinin tamamen geliştiğine katılıyor, %32.8'i ise kısmen katılıyor, %9.8 kişi hiç katılmıyor, %7.5'i cevap vermekte tereddüt ediyor.

Tablo 1⁶ Kırgızistan Vatandaşlarının Ülkedeki Demokrasinin Geliştirilmesine göre Tatmin Oranı

Katılım Derecesi	Sayısı	%
Tamamen Katılıyorum	67	3.4
Katılıyorum	655	32.8
Katılmıyorum	917	45.9
Hiç Katılmıyorum	195	9.8
Tereddüt ediyorum	149	7.5
Cevaplamayı Reddedenler	17	0.9
Toplam	2000	100

Reformların yıpranmasının esas nedeni, devletin bürokratik sisteminin keskin olarak güç alması ve bu gücün sade halk üzerinden hükmetmesidir. Demokrasi – devlete halk değil, halkın menfaatini yerine getirecek olan devlet hizmet etmelidir.

Seçim Öncesi Kırgızistan'daki Siyasi Durum

Kırgızistan'da 2005 Mart siyasi 'devrim' olayından sonra özgün bir durum meydana gelmiştir. O zamanki Cumhurbaşkanı Askar Akayev devrildikten ve Cumhurbaşkanlıktan istifa ettikten sonra 2005 parlamento seçimine karşı olan muhalefet lideri Kurmanbek Bakiyev zamanından önce yapılan seçim sonucunda Cumhurbaşkanlığına seçilmiştir. Ancak böylesi devlet yöneticilerinin değişimine neden olan ve memnuniyetsizlik yaratan 2005 parlamento seçimi sonucunda oluşan Cogorku Keneş (Kırgızistan Parlamentosu) iktidarın değişmesine rağmen varlığını sürdürmüş ve Cumhurbaşkanı Kurmanbek Bakiyev tarafından dağıtılmamıştır. Parlatmentonun zaman geçtikçe Cumhurbaşkanına itaat etmeye başladığı belli olmuştur. Sadece muhalefet temsilcileri kendi pozisyonunu gösterebilmiştir. Ayrıca o zamanlar muhalefet liderlerinin çoğu parlamentoda millet vekili olarak seçilmişlerdi ve kendi pozisyonlarını aktif olarak belirtmek için parlamento kürsüsü onlara büyük bir fırsattı.

Cogorku Keneş ülkenin siyasi hayatında önemli bir role sahiptir. Fakat onun hareketleri belirsizliklerle doluydu. Böylece 2006 yılında parlamento mensuplarının hemen hemen tümü Cumhurbaşkanı Kurmanbek Bakiyev'e karşı muhalefet konumuna geçmiştir ve Cumhurbaşkanı'nın yetkisini zayıflatan ve parlamento ile hükümetin yetkisini kuvvetlendiren yeni Anayasa kabul edilmiştir. Bundan çok geçmeden, bir buçuk sene sonra aynı parlamento yürürlükte olan Anayasaya değişiklikler yaparak Cumhurbaşkanı'nın yetkisini kuvvetlendirmektedir.

Genel olarak parlamento böyle hareketiyle ve muhalefetçi millet vekilleriyle iktidarın dengesini bozacak davranışlarda bulunmuştur. Böyle bir durumun sona ermesi hem toplum hem muhalefetin beklemediği sonucu getirmiştir. Cumhurbaşkanı Kurmanbek Bakiyev 21 Ekim 2007 yılında yeni Anayasaya ve yeni Seçim Yasasına Referendum gerçekleştireceğini ilan etmiştir. Referendum olumlu sonuç getirince Cumhurbaşkanı parlamento dağıtmıştır. 23 Ekim 2007'de

⁶ İSAYEV Kuseyin: 2008, s.:50-53

yeni parlamento seçiminin 16 Aralık 2007’de gerçekleştirilmesine dair kararı imzalamıştır. Muhalefet ise 2007 yılının son bahar aylarında geniş boyutta Cumhurbaşkanına karşı protesto faaliyetlerini düzenlemeyi planlıyordu. Ancak Referendum böylesi planlardan vazgeçirdi ve yeni Anayasaya karşı protesto için güç biriktirmeye çabaladı, çünkü onların düşüncesine göre yeni Anayasa Cumhurbaşkanına yetkisini son derece yüceltiyordu. Parlamentosunun dağıtılması ve seçimin zamanından önce yapılması kararı muhalefeti allak bullak etmiştir. Yeni Seçim Yasasına göre parlamento tamamen Parti Sistemine göre yapılacaktı. İktidar seçimi kazanmak amacıyla kısa zaman içerisinde ‘Ak Col’ (Ak Yol) Halk Partisini oluşturdu. Muhalefet ise buna hazır değildi. Partisiyle değil belli başlı siyasetçileriyle halk arasında tanınıyordu. Fakat seçimden önce 2 muhalefet partisi ‘Atameken’ ve ‘Akşumkar’ Partileri amorf şeklinde birleştirdiler. Amorf şeklinde olması seçimden sonra 2 partinin ayrılmasından belli oluyordu. Diğer muhalefet partileri ise birleşmeye acele etmediler. Böylece muhalefet seçime parçalanarak ayrı ayrı partilerle katıldı.

Genel olarak seçime Merkezi Seçim Komisyonuna başvuran 22 siyasi partiden ancak 12’si seçime katılma hakkını elde etmiştir. Seçime katılma hakkı kazanan partiler: Ak Col Halk Partisi, Atameken Sosyalist Partisi, Ar-Namıs Partisi, Aalam Partisi, Asaba Partisi, Camı Küç Partisi, El Doboşu Partisi, Erkindik Partisi, ErK Partisi, Kırgızistan Sosyal-Demokrat Partisi, Komünistler Partisi, Turan Partisi’dir.

Kırgızistan’ın Cogorku Keneş (Parlamentosu)

Bağımsızlık yılını kazandıktan sonra Kırgızistan’ın parlamentosu bir kaç defa yapı değişikliğine uğramıştır.

Daha bağımsızlığını kazanırken Sovyetler döneminde oluşturulan parlamento ‘Kırgız SSR’inin Yüksek Soveti’ adıyla yürürlükte olmuştur. Bu parlamento Kırgızistan’ın tarihinde ilk olarak yarışma halinde seçilmiştir. İlk parlamento yeni Kırgız Devletinin teşkil edilmesinde önemli role sahiptir. Böylece 1990 yılında ilk parlamento ilk Cumhurbaşkanı Askar Akayev’i seçmiştir. Aynı yılda parlamento tarafından Kırgız Devletinin bağımsızlığını ilan eden Deklarasyonu kabul etmiştir. Aynı zamanda yeni Anayasa, milli döviz ,devlet sembolleri olan devlet armasını, bayrağını ve milli marşını belirlemiştir.

1994 yılının 22 Ekiminde Referendum sonucunda 2 meclisten oluşması kararlaştırılan Cogorku Keneş 1995 yılında seçilmiştir.

1996 yılının 16 Şubatında 2 meclisten oluşan ve kısmen parti sistemiyle seçilecek parlamentosunun oluşması kararı kabul ediyor. Bu yeni karara göre yeni parlamento seçimi 2000 yılında yapılmıştır.

2003 yılında parlamento yapısına yine değişiklikler yapılmıştır. Bu sefer parlamento tek meclisli olarak kısmen parti sistemiyle seçilecek olanlara kolaylıklar sağlanmıştır. 2005 yılındaki parlamento seçimi böyle bir sisteme uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

2007 yılında ise Kırgızistan Cumhuriyeti yeni Anayasası ve yeni Seçim Yasasına göre parlamento seçimi tamamen parti sistemiyle kadın ve gençlerin de katılımını hesaba alarak kontenjan ayırarak gerçekleştirilmiştir.

Medya ve Tarafsızlık

Maclean'ın medyada yanlılığı tanımına göre⁷: “Eğer bir öyküde yazarın yorumları ile anlatılan olgular arasında ayırım gözetilmiyorsa bu yanlı bir yazım biçimidir.” Bazı araştırmacılara göre ise yanlılığın iki şekilde ortaya çıktığı vurgulanmaktadır. Birincisi, birbirleriyle çakışan görüşler arasında “dengeliğin” olmayışı; ikincisiyse “gerçekliğin” taraflı bir biçimde çarpıtılmasıdır. Ancak çoğu kez dengelik ile doğruluk birbiriyle uzlaşmayan iki hedefdir.

Yanlılık araştırmalarında en sık kullanılan ölçüt ise dengelik ve taraflara eşit yer vermedir. Dennis McQuail'e⁸ göre yanlılığın çok sayıda olası görünümüleri vardır. Belli bir görüşü destekleyen tartışma ve verilere yer verme; seçimi açık olarak belli etmeksizin taraflı biçimde olguların ve görüşlerin kullanılması; olgulara dayanabilecek bir haberde renklendirme amacıyla dil kullanımı ve bu yolla örtük biçimde de olsa bir yorum yapma; bir tarafa ilişkin olumlu noktaları göz ardı etme.

Yanlılık çalışmalarının hemen hepsinde aşağıdaki önermeler kabul görmüştür:

1. Medya gerçek dünyayı doğru ve dengeli bir biçimde yansıtabilir yansıtmalıdır da. Yanlılık kavramı, olayları aktarırken, sıfır düzeyinde yanlılığın veya tamamen nesnellüğün olabileceği bir durumu örtük olarak varsayar. Nesnellik ideali ise olguların gazetecilerin yorum ve değer yargılarından ayrılabilmesi ve gazetecilerin gerçek dünyaya ilişkin olaylara mesafeli durabileceği varsayımına dayanır. Yansız medya, birbirleri ile çarpışan, meşru siyasal görüşleri nicel ve nitel açıdan dengeli bir yaklaşımla ele alacaktır.

2. Dengeli ve doğru bir haberciliğin önündeki en önemli engel, değerlerin habere girmesine izin veren ve sunumda seçici davranmaya yol açan, siyasal önyargılar ve toplumsal tutumlardır.

3. Haber içeriğinde siyasal yanlılık ortaya çıktığı zaman, bu yanlı tavır okuma ve kod açıklama konularında varolan araştırma yöntemlerini kullanarak sergilenip denetlenebilir.

⁷ http://www.ilefarsiv.com/id/yazi_24.htm

⁸ A.g.e.

4. Medyadaki en önemli siyasal veya ideolojik yanlılık, belli bir siyasal aday, parti, politik tavır ve çıkar grubunu farkında olmaksızın diğerklerine tercih etmektir.

Epstein ise medyada gerçekliğin kurulması sorununa şu şekilde eğiliyor:

“Muhabir haber olan olayı geçtikten sonra hemen bir karşı bakış açısını verir ve sonunda kendi sentezini sanki ‘hakikat’ bu ikisinin arasında bir yerde yatıyor gibi aktarır.” Böylece medya kendi doğrularını tartışma sentezi şeklinde sunar ve bunu yaparak hem tarafsızlığını ilan etmiş olur hem de egemen söylemi yeniden üretmiş olur. Şimdi tüm bu kavramlar ışığında örnek olayımızdaki etik sorunu inceleyelim.

Siyasal İletişim ve Kitle İletişim Araçları

Siyasal iletişim şekillerinin tarih boyunca hangi aşamalardan geçtiği konusu ele alındığında, her aşamada en çok tercih edilen yöntemin, yüz yüze iletişim olduğu görülmektedir. Bunun nedeni ise, yüz yüze iletişimin en temel, en basit ve en etkili iletişim şekli olmasıdır. Bununla birlikte geniş coğrafi alanlar, zamanın kısıtlılığı ve geniş halk kitlelerine ulaşmanın zorluğu insanları yüz yüze iletişime alternatif aramaya zorlamıştır. Kitle iletişim araçları, bu alternatif arayışlar sonrasında ortaya çıkmıştır. Kitle iletişim araçları, hissedilen ihtiyaçları karşıladığı gibi, zamanında ihtiyaç hissedilmeyen birçok kolaylığı da sunmaya başlamıştır. Kitle iletişim araçları günlük bir çok faaliyette olduğu gibi, siyasal iletişim faaliyetlerinde de yenilikler ve kolaylıklar getirmiştir. Kitle iletişim araçlarının getirdiği bu yenilikler ve kolaylıklar, siyasal iletişim mecrasında değişiklikler de yapmıştır. Özellikle televizyondaki naklen yayınlar siyasetçi-halk iletişimini çağdaş boyutlarda farklı bir konuma taşımıştır. Halk uzak mesafelerde alınan kararları, çıplak gözle bütün detaylarıyla olmasa bile, televizyon ekranlarına sığabildiği kadarıyla görebilmekte ve olayları, izleyebilmektedir. Böylelikle, insanların siyasal tartışma ve olayları televizyon ekranlarından da olsa gözleriyle izleyebilmesi, siyasete olan ilgiyi artırmıştır (Can, 2005: 251).

Televizyonun Seçim Sürecindeki Rolü

Bilindiği gibi kitle iletişim araçları içinde televizyonun farklı bir yeri ve önemi vardır. Televizyon, diğerk tüm iletişim şekillerinde olduğu gibi daha çabuk ulaşılabilir. Diğerk taraftan, televizyon mesajları, birden fazla duyu organına hitap edecek biçimde hareketli görüntüler yoluyla ulaşır. Dolayısıyla televizyon siyasal iletişimde büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Bu kolaylıklar hem seçim döneminde hem de seçim kampanya dönemlerinde yaşanmaktadır. Televizyon iktidarı belirlemede etken bir güçtür. Batı demokrasilerinde siyasal iletişimi sağlayan en önemli araçların başında televizyon gelmektedir (Can, 2005: 273).

Seçmenlere ulaşmada siyasal parti ya da adaylara büyük kolaylıklar ve imkânlar sağlayan televizyon (Özsoy, 1999:62), gerek seçim dönemlerinde gerek seçim arası dönemlerde sıklıkla kullanılmaktadır. Son yıllarda televizyon gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yüksek oranda tercih edilen bir iletişim aracıdır. Bu kategorideki ülkelerde halkın %75'i en çok takip ettiği haber kaynağının televizyon olduğunu söylemektedir (Devran, 2003: 240).

Siyasal iletişim alanında televizyonun etkisi hakkında değişik görüşler mevcuttur. Bunlar televizyonunun hiç etkili olmadığından başlayıp, televizyonun çok etkili olduğuna ve hatta seçimin televizyonda kazanılıp kaybedildiğine kadar uzanır. Siyasilerin televizyona çıkmak için adeta mücadele ettikleri, muhalefet partilerinin sürekli kendilerine televizyonda yeterli zaman verilmediği yönündeki şikâyetleri, televizyonun önemli bir siyasal iletişim aracı olduğu görüşünü benimsemek için yeterli bir delil gibi gözükmektedir (Gökçe, 1993, s. 89). Televizyon, kamuoyu oluşturma görevini üstlenmesiyle siyasî kampanyaların en önemli araçlardan birisi hâline gelmiştir. Televizyon özellikle diğer kitle iletişim araçlarının yaygın olmadığı toplumlarda büyük önem kazanmakta, iletişime egemen Balcı & Bor Global Media Journal TR Edition, 5 (10) Spring 2015 51 olmakta ve bir siyasal izleyici kitlesini de beraberinde getirmektedir (Bektaş, 2002, s. 112-113). Yayın hayatına başladığından beri sık sık siyasi propaganda aracı olarak kullanılan televizyon, toplumun siyasi kanaatlere ulaşmasında en çok kullanılan iletişim araçları arasında önemli bir yere sahiptir. Kişilerin siyasi tutumlarını, ilettikleri mesajlar sayesinde yönlendirebilme ve değiştirebilme potansiyelini bünyesinde barındıran televizyon, iletilmek istenen mesajları birkaç kanalda birden yineleyerek kişileri inandırma yolunu seçen propagandacıların en sık kullandıkları iletişim aracıdır (Vural, 1994, s. 62).

Televizyonda Siyasal Mesajlar

Kitle iletişim araçlarında siyasal konulara yer verilmesi, halkın bu konulara olan ilgisinin artmasına neden olur. Bu durum ise daha çok sayıda insanın siyasete ve yönetime daha yüksek düzeyde katkıda bulunmasını da beraberinde getirir. Özellikle algılama, anlama ve zihinde depolama süreçlerinde diğer birçok kitle iletişim aracından daha etken bir özelliğe sahip olan televizyonun, siyasal bilgilendirme ve bilinçlendirmede de birtakım üstün avantajları vardır. Bu ve benzeri avantajlar, televizyonu siyasal iletişimde önemli bir konuma yerleştirmektedir. Televizyonda yayınlanan siyasi programları, farklı kategorilere ayırmak mümkündür. Bu araştırmada konu itibari ile bakıldığında, şu ana başlıklar ön plana çıkmaktadır: haberler, yorumlar, yorumsuz naklen yayımlar, tartışmalar, propagandalar, siyasal reklamlar, ideoloji aşılama, beyin yıkama ve benzerileri (Can, 2005: 252-253).

Araştırmanın Önemi

Kırgızistan tarihinde Cogorku Keneş parti sistemiyle ilk defa 16 Aralık 2007'de seçilmiştir. Böyle bir seçimin ülke çapında ilk kez gerçekleştirilmesi bu seçimi diğer seçimlerden farklı kılmakla birlikte artık adayların kendi adına değil parti adına mücadele ederek partilerin yarışıyor olması ve tek partili iktidarın oluşumunu engellemede önem taşımaktadır. Dolayısıyla seçilen konunun daha kimse tarafından incelenmediği düşünölmektedir. Konunun özgün boyutu olarak seçim öncesi 13 günlük prime-time ana haberlerinin tek tek içerik ve söylem analizi kurallarına göre incelenmesidir. Böylece siyasi partilerin seçim kampanyalarına Ala-Too haber programının ayırdığı enformasyon boyutu, zaman dilimi, mesaj şeklinin tespit edilmesiyle seçim haberlerinin ne kadar objektif olduğunun tespit edilmesiyle kalitatif bir yaklaşımla gerçekleştirilmesi medya ve seçim ilişkisiyle ilgili araştırmalara net ve açık kalitatif bilgilerin ışık tutacağı ümit edilmektedir.

Araştırmanın Amacı

KTR devlet televizyon kanalının Ala-Too prime-time ana haberinde yer alan 2007 parlamento seçimiyle ilgili haberde seçime katılacak olan siyasi partilerle ilgili haberlerin tarafsız olup olmadığını tespit etmek, tüm ülke çapında yayın yapan tek devlet kanalı olarak siyasi partilere karşı davranış biçimini ortaya koymak, bundan yola çıkarak ele alınan konuda yeni bulguları tespit etmek amaçlanmaktadır. Bu tespitlere göre:

1. Kırgızistan bölgelerinin tümüne yayın yapabilen tek ve devlet kanalı olan KTR devlet televizyon kanalı seçim öncesi haberleri yansıtmada partilere karşı tarafsızlığını kaybetmiştir.
2. Kitle iletişim araçlarının kamuoyu düşüncesini manipüle etmesi demokratik enstitülerin formal olduğunu göstermektedir, dolayısıyla otoritarizmin (authoritarianism) varlığını gizlemektedir.
3. Seçmenlerin tek taraflı haberlerden korunmaması, alternatif enformasyon kaynağı olarak televizyon kanalının bulunmaması.
4. Ak – Col Halk Partisini KTR desteklediği için bilinçli olarak diğer siyasi partilerle ilgili haberlerin içeriği olumsuzlaştırılmıştır.

Araştırmanın Varsayımları

Kırgızistan bölgelerinin tümüne yayın yapabilen tek ve devlet kanalı olan KTR devlet televizyon kanalı seçim öncesi haberleri yansıtmada partilere karşı tarafsızlığını kaybetmiştir.

1. Kitle iletişim araçlarının kamuoyu düşüncesini manipüle etmesi demokratik enstitülerin formal olduğunu göstermektedir, dolayısıyla otoritarizmin (authoritarianism) varlığını gizlemektedir.

2. Seçmenlerin tek taraflı haberlerden korunmaması, alternatif enformasyon kaynağı olarak televizyon kanalı bulunmamaktadır.

3. Ak – Col Halk Partisini KTR desteklediği için bilinçli olarak diğer siyasi partilerle ilgili haberlerin içeriği olumsuzlaştırılmıştır.

Araştırmanın Hipotezleri

H1>: Kırgızistan’da seçim ortamında kitle iletişim araçları tarafsız davranabilir.

H2>: Devlet yanlısı TV kanalının “kamuoyu” düşüncesini manipüle etmesi Kırgızistan’daki demokratik kurumların formel (biçimsel-resmi) olduğunu göstermektedir, dolayısıyla bu durum otoritarizmin (authoritarianism) ve farklı güç odaklarının varlığının göstergesi olabilir.

H3>: Devlet TV kanalı seçim ortamında farklı siyasi partilere farklı davranabilir.

Araştırmanın Yöntemi

Ele alınan konuyu araştırmada Niceliksel araştırma yaklaşımını tutunarak İçerik Analizi ve Söylem Analizinin uygulanması uygun görülmektedir. Çünkü televizyon haberinin incelenmesinde ve yukarıda sözü edilen varsayım ve sorunlara çözümün bulunmasında uygun görülmektedir. Konunun öznesi olarak KTR televizyon kanalı, seçime katılan partiler ve seçmenler bulunmaktadır.

Dolaylı gözlem yöntemiyle kaynak taraması yapılarak konuyla ilgili bilgi ve veriler toplanmıştır. İçerik analizi ve söylem analizi metodlarıyla birincil kaynak sayılan KTR televizyon kanalının Ala-Too haber programının prime-time zamanındaki haberlerde yer alan siyasi partilerle ilişkin haberlerin deşifrelenerek ve görüntülerinin gözlemlenerek irdelenmesiyle elde edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın birincil kaynağı olan KTR televizyon kanalının Ala-Too ana haberlerinin seçime kadarki yayınlarının 15 değil sadece 13’ü arşivden elde edilebilmiştir. 2007 parlamento seçiminin seçim kampanyaları sırasında yapılan parti liderlerinin konuşmaları, tartışmaları, tanıtım bilgileri arşivden alınamadığından araştırma kapsamına girilmemiştir. Ayrıca ele alınan konunun Kırgızistan için uygulanan araştırmaların oldukça az olması zorluklar yaratmıştır.

Bulgular ve Tartışmalar

KTR Devlet Televizyon Kanalı tarafından saat 21.30’da sunulan Kırgız Dilindeki ‘Ala-Too’ Haber Programının süresi 28:48-33:19 dakika arasında değişmektedir. Adı geçen

Haber Programının 2007 Parlamento Seçimi ncesi 13 günün (01.12.07-15.12.07 tarihleri arasında) haberi ele alınmıştır. Her bir Haber Programında 2007 Parlamento Seçimine ayrılan süre boyutu 8-16 dakika arasında değişmektedir.

Tablo 2. ‘Ala-Too’ Haber Programının Toplam Haber Daėılımı⁹

No	Haber Türü	Toplam Süre Payı (Dakika)	%
1	Parlamento Seçim Haberleri	160:00	40.8
2	Spor Haberleri	29:21	7.4
3	Medya ile ilgili haberler	27:35	7
4	Siyasi Haberler	24:20	6.1
5	Kültür Haberleri	21:30	5.5
6	Sosyal Haberler	21:00	5.3
7	Sağlık Haberleri	16:36	4.2
8	Eğitim Haberleri	14:35	3.7
9	Ekonomi Haberleri	11:31	2.9
10	Dini Haberler	10:58	2.8
11	Tanıtım, Reklam Amaçlı Haberler	10:17	2.5
12	Kaza ve Suç İşleme Haberleri	07:41	1.9
13	İnsan Hakları Haberleri	07:14	1.7
14	Yerel İdare Haberleri	06:26	1.6
15	Ziraat Haberleri	05:49	1.4
16	Kara Yol Haberleri	05:11	1.2
17	Diplomasi ve İşbirliği Haberleri	04:46	1.14
18	Turizm Haberleri	02:34	0.6
19	Bilimsel Gelişimlerle ilgili Haberleri	01:52	0.5
20	Güvenlik Haberleri	01:45	0.4
21	evre Haberleri	00:30	0.1
	Toplam	391:52 (6 saat 52 dk.)	100

Tablodaki verilere göre seçim ncesi 13 Ala-Too haber programı yayını seçim ile ilgili haberleri ne koymuştur, tüm 13 yayın zamanın % 40.8’ni ayırmıştır. Tek program için seçim haberleri %26-53 zaman diliminde yer almaktadır. Ayrıca gündem haberleri olarak tabloda sıralanan alanlar tercih edilmiştir. Parlamento seçimi haberlerinden sonra en çok zaman dilimi spor haberlerine denk gelmektedir

⁹ Kaynak (Araştırma)

Tablo 3. ‘Ala-Too’ Haber Programında Seçime Katılacak Olan Partilere göre Haber Dağılımı¹⁰

No	Seçime Katılacak Parti Adı	Olumlu Haber	Olumsuz Haber	Nötr Haber
1	Ak Col Halk Partisi	12		2
2	Atameken Sosyalist Partisi		6	2
3	Ar-Namıs Partisi			2
4	Aalam Partisi		1	2
5	Asaba Partisi			2
6	Canı Küç Partisi			2
7	El Dobuşu Partisi		2	2
8	Erkindik Partisi		1	2
9	ErK Partisi		2	2
10	Kırgızistan Sosyal-Demokrat Partisi		8	2
11	Komünistler Partisi			2
12	Turan Partisi			2

Tabloda görüldüğü gibi Ak Col Halk Partisi en çok sayıda olumlu habere sahip olmuşken, Kırgızistan Sosyal-Demokrat Partisine en çok olumsuz haber tanınmıştır. Atameken Sosyalist Partisine de olumlu haber tanınmamış ve Kırgızistan Sosyal-Demokrat Partisine oranla 2 rakama az olumsuz habere yer verilmiştir. Aalam Partisi ve Erkindik Partisiyle ilgili tek olumsuz haber, El Dobuşu Partisi ile ErK Partisi 2 olumsuz haberde anılmıştır. Tüm partilerle ilgili genel haberler nötr olarak değerlendirilmiştir ve tümüne eşit oranda nötr haber sunulmuştur.

Tablo 4. ‘Ala-Too’ Haber Programında Seçime Katılmayacak Olan Partilere göre Haber Dağılımı¹¹

No	Seçime Katılacak Parti Adı	Olumlu Haber	Olumsuz Haber	Nötr Haber
1	Zamandaş Partisi		1	

Ala-Too haber programında seçime katılma niyetinde olan, fakat MSK kayıt işlemlerinden geçemeyen Zamandaş Partisi ile ilgili bir olumsuz haber yer almaktadır.

Tablo 5. Haber Biçimi¹²

No	Parti İsimleri	Haber Biçimleri					
		Röportaj	Görüntülü Mesaj	Sözel Mesaj	Spiker Yorumu	Konuşma (Monolog)	Mülakat
1	Ak Col Halk Partisi	9	1	-	1	6	2
2	Atameken Sosyalist Partisi	4	1	1	2	-	3
3	Ar-Namıs Partisi	1	1	-	-	-	-
4	Aalam Partisi	1	2	-	1	-	-
5	Asaba Partisi	1	2	-	-	-	-
6	Canı Küç Partisi	1	1	-	-	-	-
7	El Dobuşu Partisi	1	2	-	-	-	-
8	Erkindik Partisi	1	1	-	-	-	-
9	ErK Partisi	2	1	-	-	-	2
10	Kırgızistan Sosyal-Demokrat Partisi	4	3	-	3	1	2
11	Komünistler Partisi	1	1	-	-	-	-
12	Turan Partisi	1	1	-	-	-	-

¹⁰ Kaynak (Araştırma)¹¹ Kaynak (Araştırma)¹² Kaynak (Araştırma)

Tablo 5 seçim öncesi haberlerin partilerle ilgili kısımlarının haber sunum biçimlerinden oluşmuştur. Görüldüğü gibi röportaj aracılığıyla haber sunum biçimi diğerlerine göre dominant olarak yer almaktadır ve en çok röportaj sayısı Ak Col Halk Partisine denk gelmektedir. Aynı zamanda seçim kampanyalarında adı geçen partinin liderlerinin konuşmaları da diğer partilere oranla haber yayınında çok sayıda zaman kaplamaktadır.

Tablo 6. Parti İsimlerinin Haberlerde Geçiş Sayısı¹³

No	Parti İsimleri	Olumlu şekilde	Olumsuz şekilde	Nötr	Aday Konuşmaları	
					Olumlu	Olumsuz
1	Ak Col Halk Partisi	63	-	2	21	-
2	Atameken Sosyalist Partisi	-	13	2	-	15
3	Ar-Namıs Partisi	-	-	2	-	-
4	Aalam Partisi	-	1	2	-	-
5	Asaba Partisi	-	1	2	-	1
6	Canı Küç Partisi	-	-	2	-	-
7	El Dobuşu Partisi	-	3	2	-	3
8	Erkindik Partisi	-	1	2	-	-
9	ErK Partisi	-	2	2	-	-
10	Kırgızistan Sosyal-Demokrat Partisi	-	7	2	-	43
11	Komünistler Partisi	-	-	2	-	-
12	Turan Partisi	-	-	2	-	-

Diğer tablolarda da görüldüğü gibi bu tabloda da Ak Col Halk Partisinin ismi her konuda olumlu anılarak diğer partilere nazaran ön plana çıkarılmaya çalışıldığı görülmektedir. Kırgızistan-Sosyal Demokratlar Partisi ile Atameken Partisi en çok olumsuz anılan partilerdir.

Görüntülerinin Biçimsel Açıdan Değerlendirilmesi

Lider

Liderin partide büyük yetkiye sahip olduğuna göre partiye oy vermenin lidere oy vermek anlamına geleceği izlenimini vererek seçime katılacak olan partilerden 3 ana partinin liderleri: Ak Col Halk Partisinin lideri Cumhurbaşkanı olduğuna göre Kurmanbek Bakiyev ve diğer partilere nazaran çok sayıda görüntülenmiştir. Kırgızistan Sosyal-Demokratlar Partisi lideri Almazbek Atambayev ve Atameken Sosyalist Partisi lideri Ömürbek Tekebeyev ve bu partilerden diğer adayların da tabloda görüldüğü gibi olumsuz olaylar çerçevesinde anılmaktadır. Ak Col Halk Partisi lideri ve adayları tüm 13 haber yayınında olumlu görüntüye sahip olarak hedef kitleyi etkilemek ve güvenini kazanmakta başarı elde ettiği bundan belli olmaktadır. Diğer ana rakip partilerin adayları ve liderlerinin olumsuz izlenimleri Ak Col Halk Partisine oy vermeye teşvik etmektedir.

¹³ Kaynak (Araştırma)

Ortam

Ak Col Halk Partisi lideri ve adayları halkla birlikte görüntülenmesi, halktan destek aldığını, halkla arasında bir sevgi bağı olduğunu vurgulamaktayken diğer partilerin adayları suç işlemiş, görevinden istifa edilmiş, bir çatışma sebepçisi olmuş, iftira atıldığından dolayı medya ile tartışmaya girmiş, fakat bunun sonucunda haksız olarak mağlup kalmış, yasaya uymayan bir şekilde aday listesine girmiş, Ak Col Halk Partisine diğer parti üyelerinin geçiş yapması gibi durumlarda kalmış oldukları görüntülenmektedir.

Ayrıca Ak Col Halk Partisi seçim kampanyası çerçevesinde ülkenin tüm bölge ve illerini gezerek konser ve şenliklerle kamuyu kendine çekmekte, kendi partisini devlet partisi değil halk partisi olarak tanımlamaktadır. Cumhurbaşkanı'nun parti lideri olarak sosyal ve kültürel etkinliklere sıklıkla katılması, yeni toplumsal, sağlık ve kültürel kurumların açılmasında aktif olarak inisiyatif sahibi olması ve bulunduğu yerde Ak Col Halk Partisinin Logo ve sloganının bulunması gözlemlenmektedir.

Diğer yandan Ak Col Halk Partisinin rakipleri böyle bir ortama sahip olmadığı net olarak izlenebilmektedir.

Giyiniş

Ak Col Halk Partisi adayları genel olarak kampanya sırasında koyu renkte resmi görünümlü, ciddiyet ve tutuculuğunu vurgulayan, bürokrat, devlet adamı imgesini benimsediğini gösteren giysilerle toplum önüne çıkarak konuşma yapmışlardır. Görüntüler seçim öncesi kampanya sırasında çekildiğine göre parti logosu ile kırmızı ve beyaz renkte atkılarını boyunlarına takmış olup, kendi partisine sıkı sıkıya bağlı olduklarını vurgulamışlardır. Diğer partilerin adayları sadece resmi görünümlü giyim giymesi ile sınırlanmışlardır.

Halk

Partilerin etkilemeye ve desteğini kazanmaya çalıştıkları seçmenler sadece Ak Col Halk Partisini desteklediği görüntülenmektedir. Sadece tek partinin (Ak Col Halk Partisi) tanıtım ve kampanya etkinliklerini gerçekleştirdiği izleniminde bulunan seçmenler tek onun bayraklarını ellerine tutması, onun seçimde mutlaka kazanacağı düşüncelerinin yansıtılması, diğer partilerden, özellikle Atameken partisi üyelerinin parti siyasetinden kaçınarak Ak Col'a üye olması, KSD partisinden aday olan Edil Baysalov'un oy pusulasının resmini çekerek izinsiz internet sayfasına yayımladığı sebebiyle bu partiden seçmenlerin tamamen uzaklaşmasını teşvik edici mesajlar yer almaktadır.

Muhabirlerin hazırladıkları röportajlarda mülakat muhatabı olarak yaş açısından 18 yaşını dolduran gençlerden itibaren yaşı 100'ü aşan ihtiyarları da kapsamaktadır. Meslek açısından çeşitli meslekteki iş adamlarından ev hanımlarına kadar hitap etmeyi amaçladığı röportaj kahramanlarından belli olmaktadır.

Polemik ve Uyuşmazlık

Polemik, eleştirel bir tutum takınarak saldırgan bir tartışmaya girildiğinde kullanılan söylem türüdür. Ala-Too haber programında yer alan seçim öncesi siyasi partilerle ilgili haberlerde polemik söylem partiler arasında değil KTR Devlet televizyon kanalının Genel Müdür Yardımcısı Ernis Kıyazov ile Atameken Sosyalist Partisi Lideri Ömürbek Tekebayev'in arasında polemik söylem yer almaktadır. KTR Devlet Televizyon Kanalı Devlet Partisi olan Ak Col Halk Partisini desteklemekte olup Ömürbek Tekebayevle ilgili polemik içerikli habere yer verildiği görülmektedir.

Ak Col Halk Partisi adayları seçmenlerle yüz yüze görüşmek için Kırgızistan bölge ve illerini gezerek ünlü ve önceden güven kazanmış olan 'popüler' siyasetçi, iş adamları ve sanatçılar sayesinde seçim kampanyalarını gerçekleştirmişlerdir. Tüm adayların söylem içerikleri çarpıcı ve duygusal olup, Kırgızistan'ın geleceği ve gelişmesi, halkın yaşam seviyesinin yükselmesi için kimlerin ve nelerin yapılması gerektiğini ortaya koyarak düşüncelerini ifade etmişlerdir. Ancak bazı adayların açıklamalarında uyuşmazlığın yer aldığı görülmektedir: Eski Devlet Sekreteri Adahan Madumarov Ak Col Halk Partisinden aday olarak partinin Devlet partisi olduğunu açık olarak söylemişken, tıp alanında ünlü bilim adamı, Prof. Dr. Sabırbek Cumabekov ise Ak Col Halk Partisinin devletin değil halkın partisi olduğunu ifade etmektedir. Burada halkı bilinçli veya bilinçsiz olarak bir çelişkiye getiren metin çatışması gözükmemektedir. Ayrıca muhabirlerin röportajlarında Ak Col Halk Partisinin halk tarafından desteklendiği, partinin sosyal, ekonomik ve siyasi programlarının kabul edildiği önyargılı olarak seçim daha gerçekleştirilmeden açıklanmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

KTR devlet televizyon kanalı seçim öncesi haberleri yansıtmada partilere karşı tarafsızlığını kaybettiği Tablo 3 ve Tablo 6'da görülmektedir. Söylem analizinde de vurgulandığı gibi Cumhurbaşkanı partisi adını alan Ak Col Halk Partisi tüm tablolarda içerik analizine göre olumlu olarak yayınlanmıştır. Önemli rakip partiler olarak Atameken Sosyalist Partisi ve KSD Partisini sayabiliriz. Çünkü tüm 13 haber içeriğinde bu 2 parti en çok olumsuz haber içeriğine

sahip olmaktadır. Yani muhalefet partileri olarak devlet tarafından en çok darbe yiyen partiler olarak görünmektedirler. Diğer partiler ise nötr olarak veya hiç anılmamışlardır.

KTR kanalının Seçim Yasasında belirtilen maddelere aykırı olarak seçime 1 gün kala, 15 Aralık 2007 tarihinde saat 21:00'da yayınlanan 'Ala-Too' hafta sonu haber programında Ak Col Halk Partisinin dolaylı propagandası yapılmaktadır. MSK Seçim Yasasının her bir maddesine uyulmasına özen gösterirken böylesi yasa dışı olayları görmezlikten gelmektedir. Bu demektir ki, tüm demokratik enstitüler biri birini tek bir güç lehine destekleyerek, biri diğerinin kontrolünden geçebilmektedir. Dolayısıyla tüm demokrasi enstitüleri tek güç adına dolaylı olarak çalışmakta, kendi işlevlerini formal olarak yapmakta ve böylece otoriterizmin varlığını gizlemektedir.

Siyasi Parti ve seçmen arasında yüz yüze, ama tek taraflı iletişimi sağlayan televizyon kanalı, bu çalışmada ele alınan, tüm Kırgızistan çapına ulaşabilen tek televizyon kanalı olan KTR devlet kanalının ana haber programı olan Ala-Too haber programında, seçmenlere hitap eden Parlamento 2007 seçim öncesi pime-time zamanında yayınlanan 13 haber yayınının analizine göre yukarıda belirtilen hipotezleri doğrulamaktadır:

- KTR devlet televizyon kanalı seçim öncesi haberleri yansıtmada partilere karşı tarafsızlığını kaybetmiştir..

- Kitle iletişim araçlarından KTR devlet televizyon kanalının devlet düşüncesini manipüle ederek demokratik enstitülerin formal olduğunu göstermektedir, dolayısıyla otoritarizmin varlığını gizlemektedir.

- Kırgızistan'ın tüm seçmenlerinin tek taraflı haberlerden muhafaza edilmemesi, alternatif enformasyon kaynağı olarak televizyon kanalının olmaması, demokrasi ilkelerinden basın özgürlüğü ve gerçek, doğru ve alternatif bilgilere ulaşmanın Kırgızistan'da gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığından haber vermektedir.

Yukarıda elde edilen bilgiler sonucunda aşağıda belirtilen hususların yerine getirilmesi önerilmektedir. Buna göre:

i. Kırgızistan Cumhuriyeti Seçim Yasasının Siyasi Partilerin seçim kampanyası için hazırladıkları materyallerin medyada yer almasında eşit şartların sağlanmasıyla ilgili maddelerin değiştirilmesi ve bilgi ile propaganda farklılıklarını anlatım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi,

ii. Kırgızistan'ın tüm bölgelerine ulaşabilen devlet medyası dışında toplumsal ve bağımsız medyanın oluşturulması ve bir an önce faaliyete başlaması.

iii. Siyasi Partilerin kitle iletişim araçları ile verimli ve etkin olarak çalışması için eğitimden geçmesi,

iv. Özel yayıncılığın gelişmesi ve tüm ülke çapında yayın yapabilmesi üzere devlet organları tarafından teşvik edilmesi, imkan ve fırsat tanınması, ayrıca özel kurumların her duruma karşı korunmasını sağlaması,

v. Demokrasi enstitülerinin birbirinden bağımsız olarak etkinlikte bulunması için bağımsız medya mensuplarının kanun çerçevesinde dördüncü kuvvet olarak kabul edilmesi yönetim organı olarak iktidardan yer alması gerekmektedir.

Kaynakça

1. Akçalı, Selda İçin, Türkiye'de Araştırmaçı Gazetecilik, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Ankara, 2002
2. Aziz, Aysel, Araştırma Yöntemleri Teknikleri ve İletişim, Turhan Kitabevi, Ankara, 2003
3. Aziz, Aysel, Elektronik Yayıncılıkta Temel Bilgiler, TRT Basım ve Yayın Müdürlüğü, Ankara, 1989
4. Binark Mutlu vs., Kavramsal ve Tarihsel Gelişimiyle Medya Okuryazarlığı, Kalkedon Yayınları, İstanbul, 2007
5. Can, Baki, Bir Siyasal İletişim Aracı Olarak Televizyon (TBMM TV Örneği), Kyrgyz-Turkish Manas University Publications:73, Conference Series: 9, Communication and Media Studies in the Process of Social and Cultural İnteraction (I International Communication Symposium), 2005
6. Çebi, Murat S., İletişim Araştırmalarında İçerik Çözümlemesi, Alternatif Yayınları, Ankara, 2000
7. Dahl, Robert, O Demokrasii, (Çev. A. S. Bogdanovskiy), Aspekt-Press, Moskova, 2000
8. Dennis, Everett ve başk., Besedi o Mass-Media, Vagrius Kitabevi, Moskova, 1997
9. Emmanuelle Machet ve başk., Televizyon ve Kültür, (Çev. Erol Mutlu), TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2003
10. Geçen, Anıl, Türk Devletleri, Fark Yayınları, Ankara, 2007
11. Isayev, Kuseyin, Sravnitelnoe İzuçenie İzbiratelnih Sistem v Kırgızstane, Uçkun, Bişkek, 2008
12. Kalender, Ahmet, Siyasal İletişim Seçmenleri ve İkna Stratejileri, Çizgi Kitabevi, Konya, 2005
13. Kavanagh, D., Election Campaigning The New Marketing of Politics, (Blackwell Publishers, Cambridge, 1995)'dan aktaran KALENDER, Ahmet, Siyasal İletişim Seçmenleri ve İkna Stratejileri, Çizgi Kitabevi, Konya, 2005, s.: 85
14. Kerezbekov K. K. ve başk., Sredstva massovoy İnformatsii I Pravo v Kırgızskoy Respublike, İnternews, Bişkek, 2003
15. Ocukeev, T. O. ve başk., Politologiya: Leksiyalar Kursu, İlim Kitabevi, Bişkek, 2004
16. OO 'Jurnalisti', Monitoring Osveşeniya Predvıbornoy Kampanii v SMİ Kırgızskoy Respubliki, Bişkek, 2008
17. Reynolds, Endryu, Razrabotka İzbiratelnih Sistem: Novoe Rukovodstvo İnituta za Demoktatiyu i Sodeystvie Vıboram (İnternational İDEA), (Çev. Gülnara İskakova), Premier LTD, Bişkek, 2006
18. Toraliyeva, Gulnura, Sbornik Treningovih Materialov po Jurnalistike, Persona Yayınevi, Bişkek, 2007
19. Toraliyeva, Gulnura, Sbornik Treningovih Materialov po Parlamentskoy Jurnalistike, Persona Yayınevi, Bişkek, 2008
20. Siar Bishkek, Konsortsium Nezavisimih İssledovatel'skih Kompaniy: M-Vector, Marketing Service Bureau, Exit Poll na Parlamentskih Vyborah v K. R. 2005 goda, Bişkek, 2005

21. Sarıbay, Ali Rıza, Türkiye’de Demokrasi ve Politik Partiler, Alfa Yayınevi, İstanbul, 2001
22. <http://www.shailoo.gov.kg/politicheskie-partii>, 20.01.08
23. <http://www.panarin.com/doc/17>, 12.12.08
24. <http://ipp.kg/ru/analysis/144>, 08.10.08
25. <http://www.medialaw.ru/publications/books/war/index.html>, 12.12.08
26. www.ilef.ankara.edu.tr/id/yazi.php?yad=800: 29.10.2008